

БЕЛАРУСКИ ШЛЯХ

Адрес редакцыі і адміністрацыі:
Серпухуская вул. д. № 12

Рэдакцыя адчынена ад 1 да 2 гадз.
Адміністрацыя — зрана ад 10 да 1 гадз.
У вечары ад 5 да 7 гадз.
Рэдакцыя прымае на сабой грамадзянскія лісткі перапісаныя рукапісамі і не
адказвае на іх.

Цана
асобн. нум. 15 к.

Надпіска: з дастаўкай да д. му у Мін-
ску на 1 месяц 3 рубл.

Цана аб'ёмнага
зав. верш пабывае на 1 і 2-м тэра. 1 руб.
на асобны — 50 кап.

Штодзенная грамадзка-палітычная газэта.

№ 27.

Менск. Серада 24 красавіка 1918 г.

Год I

Менск 24/IV.

Ні хутка дачакаемся, што ўся Беларусь з яе вёскамі і гарадамі прыіме праўдзівое нацыянальнае аблічце. Станецца гэта тады, калі увесь беларускі народ з этнаграфічна-палітычнага матэрыялу пераробіцца ў нацыянальна-палітычную сілу, а людзі чужых народаў на Беларусі зробяцца праўдзівымі грамадзянамі краіны.

Пакуль што мы маем дзеля з народамі, каторыя векамі адвучаюцца ад свайго Бога даравага права на існаванне, пры чым усе ўжывалася суседзямі ў гэтай навуцы, і с краем, катораму ні давалі жыць самаістым жыццём, а рабілі з яго то «kresy», то «окраіну».

Ішчэ да сёго часу мы павінны лічыцца са свадкамі польска-маскоўскага панавання над намі, бо як ні дзіўна гэта, як нізгаджаецца з нашым географічным палажэннем, як ні праціўна ўсім законам сусоўскага развіцця, — мы як нацыя, у XX веку новай эры, у Еўропе, жывем без нашых уладаючых станаў і нашых дэмакраты маюць права з «гордацыя» казаць што мы, — селянскі народ!

Каб-жа-ж толькі селянскі! Але на свае нішчасныя мы ні «селянскі», а падзелены народ. Усе кветкі, усе што бацьчы слонца, усе дзеля чаго есць радзіла ў існаванні народу, забралі сабе русьскія чужынцы, а нам пакінулі адны поўныя энэргіі і жыцця але глыбока, у цемнаце, у зямлі сідзячыя карані. І каб выправіць нашу пакалёчаную нацыянальную расліну шмат трэба рупнасці з нашага боку, шмат працы і гаспадарчага дагляду.

Знаходзячыся перад такім задамем мы ні павінны адкідаць ніякай сілы, каторая прыходзіць да нас са шчырай жыццёвайсцю і ахвотаю данамагчы нам. Аднаго мы толькі маем права забажаць сабе, калі гэта сіла красная: каб інтарэсы народу беларускага, ці краіны, для яе стаялі на першым месцы. Паза гэтым ва-

рункам мы ні павінны хацець ніякіх другіх, але гэты павінен быць для ўсіх абавязковы. Беларусь, ці не, той хто прыходзіць на нас, ён павінен трымацца пагляду што: Беларусь для Беларусі.

Арганізацыя беларускае педагогічнае школы.

Педагогічная школа, так сама як і пачатковая, павіна быць школай працы і навукі. Гэта значыць, што выхаванне яе павінен прызначыцца ў ёй да упартас працы фізічнае і змысловае і павінен ні толькі правярць найпростыя навуковыя здабыткі, але і мець нахід да працы набывання новых здабыткоў. Прыклады як зрабіць, каб пачатковая школа была навучнаю і школай працы, я прыводзіў у артыкулі «Вольнае Беларускае» пад назваю: «Якая нам патрэбна пачатковая школа?» Гэтыя прыклады прыгодны і дзеля ўсякае школы с тым толькі даданнем, што чым больш чалавек вучыцца, тым больш яго навуковыя работы павінны ўсладжывацца.

Лепшыя галовы беларускіх інтэлігентаў ужо згадзіліся на тым, што мова беларуская, літэратура, гісторыя, географія і быт беларусаў павінны быць выкладаны ва ўсіх школах, ад пачатковае да вышэйшае, як асобныя рэчы. Калі толькі гэта войдзе ў жыццё нашае школы, тады паявіцца ў нас шчыра беларускія інтэлігенты, і культура наша пачне цвісці.

Але ўсё ж такі школы, ў каторай ўсё выкладаецца па расійску, ці па польску, а элементы беларусазнаўства ёсць толькі, як асобныя рэчы выкладання, ні можа называцца школай беларускаю. Такая школа ёсць руская, ані русіфікатарская, польская, а ні паланізатарская, таму, што калі ў ёй выкладаецца беларусам мова і культура беларуская, дык абрусіць, ці спольшчыць беларусаў ёй ні уда-сца.

Але нам канючна патрэбна беларуская школа гэта значыць такая, дзе ўсё выкладаецца па беларуску і толькі мова руская, польская, ці якая другая эўрапейская выкладаецца ў гэтых самых мовах.

Гэта наша найбліжшая мэта, і першай ўсяго мы павінны мець хоць адну дзеля ўсёе Беларусі беларускую педагогічную школу.

Ята павінна гатовіць настаўнікаў дзеля ўсіх пішчых нашых школ, ад пачатковых — да вышэйшых. Прымацла ў яе павінны беларусы, скончыўшы вышэйшую пачатковую школу, па конкурсу сваіх атэстатаў.

Скажу стараную, што ў вышэйшай пачатковай школе павіна добра праходзіцца адна, а ні дзве эўрапейскія мовы: ангельская, ці нямецкая.

У педагогічнай школе, як беларускай, трэба ўсё рэчы выкладаць у беларускай мове. С чужых моваў нам трэба тут вучыць расійскую, польскую і адну эўрапейскую. На расійскую і польскую мовы досыць па 3 лекцыі ў тыдзень ў кожным класе, а на эўрапейскую патрэбна ні мені як 2 гадзіны ў тыдзень ў кожным класе. Калі выхаванцы будуць ведаць добра эўрапейскую мову, тады яны многа вычытаюць с чужаземных кніжак на карысць нашаму народу і яны будуць магчы ехаць вучыцца за граніцу зноў на карысць бацькаўшчыны, і нам ні трэба будзе глядзець на навуку праз маскоўскія, ці польскія акуллары, бо мы проста глянем на навуку без ўсякіх акуллараў.

За 4 гадэ ў педагогічнай школе можна прайсці ўсю матэматыку сярэдняе школы і пазнаёміцца с пачаткамі вышэйшае матэматыкі, і ішчэ лепей паставіць матэматыку так, каб пазнаць «функцыя» прайсцла ўсю матэматыку.

Прыродазнаўства трэба праходзіць за навучных дослядах і так, каб разам і адначаска з настаўнікам досляды рабілі і вучанікі і каб тэорыя знаходзілася, як вынік з дослядаў, самымі вучнямі.

Вучням павінны давацца практычныя работы, с каторых яны самі б даходзілі да таго што напісана ў кнігах.

Вельмі жаль, што ў нас скрозь навука выкладаецца зімою, а ні ў другія часы, па грудзях прыроды. Праз гэта мы ні знаём прыроды, праз гэта школы нам так дорага каштуюць, бо трэба іх апаліваць, сьвяціць і будаваць дзеля іх велькія хаты. Праз гэта-ж мы ні любім прыроды і выходзім такімі кволямі.

Толькі летні павінно даць нам матэрыял, а зімою можна зрабіць вакацыю па 2—3 месяцы і цяпер даць час розуму апрацаваць матэрыял, набыты цяплом.

Найлепей трэба паставіць выкладанне беларускае мовы, літэратуры ў гістарычнай перспактыве жыцця, гісторыі і географіі Беларусі. Трэба знаёміць вучняў з арыгіналамі нашых старых літэратурных твораў і т. д. Педагогіку і матэдыку можна выкладаць с 3-го року па лепшым класам, палажыўшы ў аснову іх логіку, псіхалогію, асабліва эксперымэнтальную. 4-ы год вучні павінны даваць лекцыі вучням пачатковых школ.

Вучні пачаг школы павінны навучыцца спеваць, а калі ні маюць галасу граць па скрыпцы, ці па фізгармоніі. Іны павінны любіць спорт, быць вясёлымі і растароннымі.

Па сканчэнні школы яны праз 2 гадэ практыкуюць у кой—нібудзь беларускай школе і толькі праз рэкамендацыю настаўніка школы зацьвержваюцца сталымі вучыцелямі.

У школе вучні павінны праводзіць грамадзянскае жыццё і знаёміцца с сацыяльнымі, эканамічнымі і юрыдычнымі навукамі.

Іны павінны быць прызначаны да агульнае работы і быць праконовы, што самы просты навучны здабытак ёсць праца ні аднаго чалавека, а цэлага грамадзянства.

А. Д.

Весткі з Расіі.

Палажэнне ў якім апыніўся цяпер Цензурбург па прычыне ніхватакі прадуктаў, а сказаўшы бліжэй да праўды, з голаду—абуджае вялікі ніспакой.

Было колькі здарэнняў на грому фабрык і бравароў паякіх схаваны былі харчовыя прадукты.

У часе пагрому ваенна-рэвалюцыйны камітэт ужываючы рапучых заходаў выслаў на горад панцырнікі, каторыя агнём разганялі натоўп.

Дзеля таго, што экскэсы ўсе такі ні пераставалі, камітэт змагання с праграмамі аб'явіў стан аблогі. Забаронены ўсякія сходы мітынгі, і г. і. на вуліцах і плячах.

Дамовыя камітэты, швайцары дворнікі і міліцыя абязуюцца ўтрымоўваць наймацнейшы парадак у домах, па дзедзінах на вуліцах. Браны і уходы у дамы павінны замыкацца у 9 гадз. у веч. і адмыкацца у 7 гадз. з рана. Пасля 9 гадз. жыхары дамоў будуць прапушчацца у дом толькі пад кантролем дамовых камітэтаў.

Вінныя у раздаванні, прадэжы альбо купоўлі спірту-совых напіткаў і ў ніспаўненні 2—3 пунктаў прыказу будуць арыштоўвацца і суроа карання.

Адначасна камітэт пастанавіў пазначыць надзвычайнаго ваеннаго камісара для змагання с паграмамі, даць у яго распараджэнне войско і абавязваць ачысціць Цензурбург ад хуліганаў і бандаў і арыштаваць паграмошчыкаў.

«Reuter» паведамляе нібыта большэвікі падалі кітайскім уладам ультыматум аб выдачы казацкаго начальніка Семёнова і аб разброенні яго аддзела. Кітайцы ультыматуму ні споўнілі. За гэта большэвікі павялі абстрэл гораду Даурыяна маньчжурск. ж. д. хадзя без ніякай удачы. Ёсць годныя веры весткі што большэвікі па ні-каторай адлегласці ад Владівастоку збіраюць сваё войско.

Весткі с Польшчы.

Урад п'даўна зложанай Громады Польскай Дзяржаўнасці выдаў адозву аб праграме, якая будзе кіраваць працай Громады. У глаўнейшых пунктах праграмы гаворыцца, што Утварэнне жыццёвага здольнага да развіцця, моцнага гасударства ёсць задачай партыі. Землі даўнейшага Расійскага забору павіны быць тэрыторыяй гасударства, але Польшча у гравіцах Конгрэсцовага Каралеўства ні маглаб жыць і развівацца. Распырэнне Польшчы на усход і здабыццё там натуральных гравіцаў ёсць найпатрэбнейшым варункам для жыццёвай здольнасці Каралеўства. Прывітаючы, што бабвы фронт Польшчы ляжыць на усходзе, трэба шукаць хаўрусу з заходнімі суседзямі, Аўстра-Венгрыяй і Нямеччынай. Польшча павінна прыняць форму монархіі, бо дынастыя ёсць чынікам узмацняючым ваенную сілу дзяржавы і даючым сталасць у заграічнай палітыцы. Польшча павінна быць канстытуцыйна-дэмакратычнай дзяржавай з агульным, роўным простым і патаемным выбарным правам. Унутраны лад павінен апірацца на самапраўленню вадасцёў, паведаў і правінцыяў зьціскла зьвязаных з дзяржаўнай арганізацыяй. Фізычная і духоўная моц Польшчы павінна апірацца на шырокім народным фундамэнце, для чаго Громада лічыць патрэбным шырокія соцыяльныя рэформы на карысць селянства, работніцтва, дробнаго мешчанства, рамесніцкаў і наагул для развіцця усіх творчых сіл народу. Узмацоўваючае дзяржаву развіццё народнасці ўхоўных у яе склад, павінна быць забяспечаным, а службы становіцца даступнымі для усіх грамадзян нізалежна ад паходжання і веры.

МЕНСКАЕ ЖЫЦЦЕ.

Распараджэнне.

Жыхары горада Менска, якія пакідаюць горад больш як на 3 дні, павінны здаць сваё бонавыя кніжкі па месцу выдачы такіх, Юрэфскай вуліца № 3.

За нівыпоўненне гэтаго вінаватне будуча пакараны грашавым штрафам да 1500 марак або 3 месячным арэштам.

Менск 22 красавіка 1918 р.

Командант
фон-Франкенбэрг
Палкоўнік.

Па прадукты для Менска выехалі на Украіну прадсідзель гарадскога харчовага камітэту Тэўмін з агентамі, а з німі і два нямецкія афіцэры. Закупіць маюць муку, масло, яйкі і цукер, — па тым ішчэ заказам якія зроблены былі у 1917 г. у Кіеўскай, Хэрсонскай і Палтаўскай губ на 600000 рубл.

Тэрмін здачы лішніх прадуктаў назначаны ад 25 кр. да 1 мая, пасля гэтаго тэрміну маюць быць вобыскі пры помачы прывучаных да гэтаго сабак. і

Новы хлеб ужо па бонах 66 к. за фунт пачало першым прадаваць «Потребительское Общество чиновников» (Захаровская 87). Хлеб мае выгляд добры, белаваты.

У губерніскім прысутстві служачыя судовага аддзела, пэнсыі каторым паводлуг даўнейшых паменшылі і пер чучь ні у чатыры разы, атрымаўшы грошы за два даўнейшыя месяцы, — маюць адмовіцца ад службы.

Служачыя вінаватныя прадсідзель судовага аддзела, што ен німеу бараніць іх інтарэсаў перад нямецкім граданачальствам.

Пераробка і аднаўленне Дамініканскага касцёлу з прычыны ніхвату грошэй спыніліся. Кс. Усас робіць старанне, каб як колячы гэту справу ізноу скрануць з мейсца. Складчыну пакуль што на гэта давалі бяднейшыя класы жыхароў — каталікоў.

Ліквідацыйны аддзел «Стройзапу» апошнімі часамі, дзякуючы перагаворам з прадстаўнікамі польскаго корпусу, распрадаў на участку Жлобін-Гомля свае запасы скарбавога лесу на 25.000 рубл., якія меліся пайсці і на выплатку служачым Стройзапу.

Грошы выручаныя прысланы былі ужо у Менск, але нямецкая улада ні пазволіла іх раздаваць, зважаючы на тое, што лес, а значыцца і грошы за яго прыналежыць толькі да скарбу — бышаго міністэрства дзяржаўнаго мення.

Кантрольная камісія рожных саюзаў пачала раскопы ваць уселякія даўнейшыя іх справы.

Калі гэта камісія сапрауды захоць і патрапе выцягнуць усе на верх, то мы пачуім аб такіх рэчах, аб якіх шапталі толькі некалісь па кутках.

Ці даведаемся мы аб усіх «самабаронцах», якія калі і нісядзелі, то прынамсі лічыліся у спісках рожных саюзаў, ці даведаемся мы аб спосабах «павышэнні і атставак», а прычынах ціражу хаця «Надобрабу Х» і т. д. — німа ведама, але што кантрольная камісія шмат каму нагнала ікатку, а шмат у каго і каленцы дрыжаць — то пэна.

Служачыя скарбавой палаты папалі у цяжкое палажэнне: ім дагэтуль ня выплацілі нават абещаных 50% пэнсыі паводлуг старадаўнаго акладу, тады, як служачыя у казначэйстві адваевалі сабе грошы амань ні па большевіцкаму рахунку.

Царкоўна-прыхоцкія школы пінскаго, рачыцкаго і мазырскаго паведаў перайшлі пад загад земствау, дзе наука вядзецца ужо блізка што нараўні з міністэрскімі школамі.

Каапэратыўная крама хаўрусу служачых (у пабэрнардынскіх радах) сваімі таварамі вызывае вялікае няздаволленне паміж членау каапэратыўкі.

Віна тут ні толькі тых агентаў, якія няумеюць, відаць, даставаць лепшаго тавару, але віна і самых членаў, каторыя ні патрапілі выбіраць больш

падхадзячых для закупак людзей.

Замест пустых нарэканняў, трэба склікаць сход і справу наладзіць.

У Гарацкай Управе пэнсыі ішчэ зменшылася: за красавік выплачывалі ужо толькі па 50 рублеу і то толькі найбольш патрабуючым.

На Троіцкай Гарэ у панядзелак лянчна спалі:
1 п. сена замест 20—14 р.
1 п. сечкі „ 18—12 р.
10 яак „ 5—3 р.
1 воз дроу „ 35—18 р.
Сено найбольш дастаўляюць с пад Смалявіч барысаўскі пав.

У бонавым бюро каб атрымаць бонавую кніжку вымагаюць апрача дамовай кніжкі ішчэ і дукумэнтаў — пашпорту, або мэтрыкі ад кожнаго с членау сямейства, а гэта цяперашнімі часамі, вядома, ні так легка дастаць і шмат каму прыдзецца, як відаць, астацца і саўсім бяз хлеба.

Германскі Граданачальнік запатрэбаваў ад Гарадзкай Управы прадставіць спіскі служачых управы і колькі кожны з ніх атрымавае месячнай пэнсыі.

Нас паведаўляюць з ваеннаго боку:

Ніжэй паймянованыя рускія селянскія жыхары ў округу 46-й Ляндвэрнай дывізіі праз тое, што яны проці распараджэння Глаўнаго Нямецкаго Камандавання ў Менску за 16—III—18, ні здалі аружжа, набояў і т. д., а затрымалі і схавалі яго, засуджаны паліцыявым судом на гэтакія кары:

- 1) Амольян Хікаўка з Зораўкі на 10 гадоў арыштанаго дому
- 2) Леон „ „ „ 5 „
- 3) Ігнась „ „ „ 5 „
- 4) Леон Едмантын „ 5 „
- 5) Язэп Качэвароў з Янчына „ „ 4 „
- 6) Мікалай Янка Паўлоўскі з Глівен „ 3 „
- 7) Янка Козак з Кучыні „ „ 5 „
- 8) Савва „ „ 3 м. астр.
- 9) Астап Войцэховіч з Неманіна 4 г. ар. дм.
- 10) Кузьма Сарапіновіч з Немана 4 м. астр.
- 11) Тодар Лазарка з Неманіна „ на 3 м. 4 д. астр.

У хутнім часе пазволяно будзя выежджаць так сама у Расію афіцэрам, дактарам і вайсковым чыноўнікам.

Новыя цэны на патрабнейшыя рэчы, як адзежу, вобуу, мануфактуру і інш. у хутнім часе маюць быць устаноўлены нямецкай уладай. Даўно пара!

Мешчанская Управа, каб як колячы паказаць сваю жыучасць, надумалася пачаць узысківаць нідоймкі.

Цікаўна толькі, с каго яна пачне: ці з бяднейшых, каторыя і баз таго акуратна плацілі, чы с пяддворнікаў, якія праз дзсяткі гадоў ні рупіліся з выплаткай.

Паміж салынінаў пачалася так сама нейкая завіруха: раз-

Афіцыйнае паведамленне нямецкаго вярхоўнаго камандавання за 23 красавіка 1918 року.

З А Х А Д: На палех бітвы боевая дзейнасць абжоўвалася часова пачынаўшыміся артылерыйскімі баямі месцовымі пяхотнымі прадпрыемствамі. Ангельская пяхвыказала вялікую дзейнасць паміж Ленс і Альбер.

Разведачныя атрады, падцягваюшыся на многіх мцах да нашых пазыцыяў былі паўсюды адананы. Ніпрцель напрасію маіўся вярнуць месцовасць каля лесу Авемі, згубленую ім 21/IV, а так сама захапіць чугунку, ппа абодвух баках шоссэ Бузэннур-Авелькі. Паўднёвай Абера у многіх бачках, поўных стратаў, схватках ен ппен быў заплаціць палоннымі. На астальным фронці нічзначнаго. Праз два апошнія дні збыто 30 ніпрцяцельсэапаратаў. Лейтэнат Букюлер здабыў сваю 32, лейтэнаМейкгофф сваю 25 перамогу ў паветры.

Македонскі фронт:

Міжы вазерамі Охрыда і Прэсна а так сама паўночзаходней Манастиру артылерыйская і міновая барацьба. Нмёжкія войскі атакавалі французкія пазыцыі заходней Маиво; басгарскія атрады адкінулі ангельскія частковыя нападНесколькі французаў і ангельцаў забраны ў палон.

Першы Генерал-кватэрмэйстар фон-Людэндорф.

сыцеушыя за час вайны і напужаныя сэквестрацыяй прадуктаў, яны пачынаюць спіхаць запасы сала па 3 1/2—4р. за фунт.

Чецверг 25 сакавіка лекцыі праф. Массоніуса не будзе с прычыны засядання Рады Беларускай Народнай Рэспублікі.

21 красавіка дэлегаты ад Рачыцкаго і Новагрудскаго

паведаў Менскай губ. гр. Лкашэвіч, Клаусуц і Констаноускі і дэлегаты аў Гомлі Магіл. губ. Гушча, Зданевіч Міхаленак, былі у Радзе і Сэрэтарыяці Б. Н. Р. Дэлегапрасілі інфармацыяў аб тэак стаіць справа з дамаганнімі срэдзю на іхнія паведаў.

Рэдактар А. Прушынскі.
Выдавецтва Т-во «Заранка».

СТУДЭНТКІ І СТУДЭНТЫ БЕЛАРУСЫ.

Маладзё наша, як вучаніцы і вучні, даўно ужо згутаваліся ў гурткі і таварыствы. Німа толькі нашай студэнткай арганізацыі.

Бацькаўшчына наша хутка стане на дарогу жыцця, і шлях нізалежнаго дзяржаўнаго бытавання. Нам трэба цінсгатавацца да тае вялікае і адпаведальнае працы, якой запатрэбуе ад нас нашая спакутаваная айчына. З абвешчэнне нізалежнай рэспублікі, Беларусь скінула апошняе яро дзяржаўнай залежнасці, якое гвалтам было накінуто на яе макоўскімі царамі. Чакае нас цяжкая, але салодкая, праца адбудаваўня свайго роднаго краю. Патрэбны людзі разумнае адданне сваіх сіл і здольнасці дзеля адбудаваўня новае лепшае долі свае айчыны.

Студэнткі і студэнты. Нам трэба арганізавацца, на трэба злучыць свае сілы, каб агульнымі заходамі, узаемнадапамогай і братэрскай парадай гатаваць сябе і другіх да тае вялікае працы, якую павінны мы будзем прынесці аддаць сваёй звышчанай вайною Бацькаўшчыне. Беларусь нас выгадавала, яна нас выхавала, яна вывела нас на шырокі шлях сьвету і знання, — і ей мы павінны аддаць свае сілы навуку.

Хто з Вас лічыць сябе сынам Беларусі, хто хоча лепшай долі, хто ні хоча быць наймітам у чужынцаў і хто хоча бліжэй азнаёміцца с палітычнымі і культурнымі яе даннямі, — той ніхай далучае сябе да БЕЛАРУСКАЙ СТУДЭНЦКАЙ РАЙНІЦЫ, аб якой можна даведацца у памешканне рэдакцыі газет «Беларускі Шлях», *Серпухоўская, д. № 12.*

А Б В Е С Т К І.

Лячніца для сухотнікаў.

«Менскай процісхотнічай Лігі»
Крэшчэнская 20.

Прыем у Амбуляторыі штодзённы, апроч нядзелі ад 12-ай да 2-ае гадз. у дзень.

ДЛЯ УСІХ БЕЗПЛАТНЫ.

Кіраўнік Амбуляторыі

Д-р Э. ЕСЬМАН.